

GRUPLA PSİKOLOJİK DANIŞMA'NIN YETİŞTİRME YURDUNDA BULUNAN GENÇLERİN KAYGI DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Doç. Dr. Kurtman ERSANLI*

GİRİŞ

Günümüzde yaşamın kaçınılmaz bir parçası haline gelen kaygıyı, genel anlamda, insanın doğasında mevcut çevresel ve psikolojik olaylara gösterilen duygusal bir reaksiyon olarak tanımladığımızda evrensel ve normal bir insanın duygusu olduğunu kabul etmekte güçlük çekmeyiz. Dar anlamda kaygıyı, kaynağı ve başlangıcı bilinçsiz olmasına rağmen bilinçli bir şekilde hissedilen beraberinde bazı fizyolojik değişmelerin de görüldüğü hoş olmayan bir yaşantı olarak tanımladığımızda, ne denli evrensel olursa olsun bu duygunun normal olduğunu kabul edemeyiz. Nitekim, kaygı yaşantısının hoş olmama özelliği onu, olumsuzlaştırmış ve normal olmayan davranışların kökenine yerleştirmiştir (Öner, 1971, s. 1.).

Çağımızın hastalığı olarak nitelendirilen ve günümüz psikolojisinde giderek kullanılma sıklığı artan bir kavram olan kaygı, Freud'e göre, korku ile eş anlamlıdır. Dışardan gelen tehlike ile orantılıdır. Jersild ise, kaygıda belli başlı duygunun korku olduğunu fakat korku gibi duyulan birşey olmadığını belirtmiştir (Jersild, 1979, s. 404). Korku ile kaygı arasındaki ayırım öznellik ve nesnellik boyutuna dayandırılmasından gelmektedir. Korku benliğe ve varlığa yönelik algılanabilir olan bir tehdit ya da tehlike karşısında akılcı olan aynı zamanda kaçma davranışlarını başlatan duygusal bir tepkidir. Kaygı ise, öznel düzeydedir ve akılcı olmayan bir durumdur. Yani, dışarda var olan nesnel tehlikenin yanında bireyin kendi dürtülerinden, eğilimlerinden ve geçmiş yaşantılarından gelebilir. Bilinç dışı olan nesnel bir şeylerce belli olmayan korkulardır.

(*) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fak. Eğitim Bilimleri Bölümü Öğr. Üyesi.

Kaygı yükseldikçe bireyin davranışları zorlaşmakta tedirginlikler artmaktadır. Bunun sonucu; ya yersiz telaş ya da yersiz yere kendi içine çekilme görülmektedir. Kaygı bireyde endişe, güvensizlik, korku, huzursuzluk, şaşkınlık ve panik gibi davranış biçimlerine yolaçabilmektedir. Buna göre kaygı, normal düzeylerde olabileceği gibi patolojik boyutlara ulaşabilecek bir genişlik göstermektedir (Baş, 1984, s. 4).

Çağımızdaki bilim ve teknoloji alanında gelişmelerin sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda neden olduğu bilinçsiz ve hızlı değişimler sonucu oluşan yaşam koşulları, genellikle bireylerin birbiriyle ve kendisiyle olan ilişkilerini olumsuz yönde etkilemekte; aile geçimsizliği, aile parçalanması, üvey ana-üvey baba, yasa olmayan evlilikler ve ilişkiler, gayrimeşru çocuk gibi beraberinde getirdiği sorunlar bireyleri gergin, çatışmalı, kararsız ve giderek daha kaygılı bir hale getirdiği dikkatleri çekmektedir.

Çeşitli nedenlerle ortaya çıkan özellikle aile yoksunluğu ve beraberinde getirdiği sevgi, güven ve destek eksikliği çocukların sağlıklı bir şekilde sosyal, duygusal ve kişilik gelişimine engel olmaktadır.

Anne ve babalarının gerek eğitim gerekse ekonomik yetersizliği sonucu beden ve psikolojik sağlığı tehdit altında bulunan çocukların suçlu insanlar olarak topluma katılmalarının önlenmesi onlara sağlanacak koruma ve desteğe bağlıdır. Korunmaya muhtaç çocuklar adı verilen çocukların kaygılarından kurtulması, çatışmalarını sağlıklı bir şekilde çözümlenmesi kısacası sorunlarının üstesinden gelmesi çeşitli yardımları zorunlu kılmaktadır.

Bu araştırma yetiştirme yurtlarında barınan gençlerle yapılan grupla psikolojik danışmanın gençlerin durumluk-sürekli kaygı düzeylerini düşürüp düşürmediğini incelemek amacıyla yapılmıştır. Gençlere verilen bu yardımın umulan sonucu verip vermediğini bilmek, bu kurumlarda çalışan psikolojik danışman, sosyal hizmet uzmanı ve diğer yetkililer için önemlidir. Bu yardımın amacına ulaşması, yardım hizmetlerinin yoğunlaşması ve daha bir isteklikle yürütülmesine zemin hazırlayacaktır.

Bu araştırmada geçen temel kavramlar :

Durumluk Kaygı (State Anxiety): Bireyin içinde bulunduğu stresli durumdan dolayı hissettiği sübjektif korkudur. Fizyolojik olarak da otonom sinir sinir sisteminde meydana gelen bir uyarılma sonucu terleme, sararma, kızarma ve titreme gibi fiziksel değişimler bireyin gerilimi ve huzursuzluk duygularının göstergeleridir. Stresin yoğun olduğu zamanlar durumluk kaygı seviyesinde yükselme, stres ortadan kalkınca düşme olur.

Sürekli Kaygı (Trait Anxiety): Bireyin kaygı yaşantısına olan yatkınlığıdır. Buna, bireyin içinde bulunduğu durumları genellikle stresli olarak algı-lama ya da stresli olarak yorumlama eğilimi de denilebilir. Sürekli kaygı normal koşullarının birey tarafından tehdit edici olarak algılanması sonucu oluşan hoşnutsuzluk ve mutsuzluk duygusudur. Doğrudan doğruya çevre-den gelen tehlikelere bağlı olmayan içten kaynaklanan bir kaygıdır. Sü-rekli kaygılı bir birey genellikle huzursuz ve mutsuzdur (Öner ve Le Cmte, 1983, s. 1.2.).

Yetiştirme Yurtları: Korunmaya muhtaç çocuklara yönelik sosyal hiz-metlerden sorumlu tek kurum olan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü bünyesinde çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları bulunmaktadır. 0-11 yaşları arasındaki çocuklar çocuk yuvalarında, 12-18 yaşları arasındaki çocuklar ise yetiştirme yurtlarında barındırılmaktadır.

Korunmaya Muhtaç Çocuk: Korunmaya muhtaç olmak kavramının an-lamı çok geniştir. Çünkü, kimseli veya kimsesiz, varlıklı veya varlıksız, suzlu veya suçsuz, herhangi bir eksikliği olması veya olmaması gibi kişisel özellikleri veya ayrıntıları dikkate alınmaksızın yasal olarak sağ ve tam doğduğu andan itibaren reşit olduğu ana kadar her çocuk korunmaya muh-taçtır.

Dar anlamda korunmaya muhtaçlık kavramı ise, bir çocuğun 2828 sayılı kanunun emrettiği ölçüde özen ve bakım görmemesi ve bunun sonucunda beden, fikir ve ruh güvenliğinin tehlikeye düşmesini ifade eder (Akyüz, 1987; s. 11). 2828 sayılı kanuna göre beden, ruh ve ahlâk gelişimi veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup,

- a) Ana veya babasız, ana ve babasız,
- b) Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,
- c) Ana ve babası veya her ikisi tarafından terkedilen,

ç) Ana veya babası tarafından ihmal edilip fuhuş, dilencilik, alkollü-iç-kileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikeleri veya kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürük-lenen çocuğa korunmaya muhtaç çocuk adı verilmektedir. (Ballar, 1988, s. 7).

Grupla Psikolojik Danışma: İnsanlar çeşitli sosyal gruplar içinde çalışır, yaşar ve rollerini oynar. İnsanın sorunları da toplumsal ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. İnsanın çevresine uyum yapması için kişilerarası iliş-kilerde gerekli davranış ve tutumlara sahip olması gerekmektedir. Bu tutum ve davranışlar rahat, kabul edici, küçük gruplar atmosferinde gerçekleşebilir ve kişi burada edindiği davranışları daha geniş gruplara transfer edebilir (Kuzgun, 1988, s. 139).

Grupla psikolojik danışma birbirlerini bile çoğu kez tanımayan kişilerin bir araya gelerek oluşturdukları grup toplantılarında; herkesin olağanüstü bir serbestliğe sahip olduğu, kimsenin tek başına sorumlu olmadığı bir etkileşim süreci içinde kişilerin gruba katıldıklarından farklı ve değişmiş kimseler olmalarını sağlayan bir etkinliktir (Özgüven, 1979, s. 29). Yani, bireyin yaşantıları ile benliği arasındaki çatışmayı gidermektir (Shertzer ve Stone, 1974, s. 232).

Grupla psikolojik terapi ve danışma yeni bir olgu değildir. 1932'de Mareno tarafından ortaya atılmıştır. Çeşitli aşamalardan geçtikten sonra temel ilkelerini bireysel psikolojik danışmadan alan grupla psikolojik danışma kendine özgü ilkeler, kuram, terim ve uygulama geliştirmeleri sonucu günümüzde yaygın olarak kullanılan bir yöntem haline gelmiştir (Naar, 1987, s. 23).

YÖNTEM

Samsun Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü Erkek Yetiştirme Yurdu'nda korunma altında bulunan 14-18 yaş arasındaki (88) genci kapsamaktadır. Evreni oluşturan gençlerin kuruma geliş nedenleri ve yüzdesi Tablo-1'de verilmiştir.

TABLO 1

Yetiştirme Yurdunda Bulunan Korunmaya Muhtaç Gençlerin Kuruma Geliş Nedenlerine Göre Dağılımı ve Yüzdesi

Kuruma Geliş Nedenleri	n	%
Anne ve babası belli değil	2	2,27
Babası belli değil	4	4,55
Anne ve babası ölü	9	10,23
Anne ölü baba sağ	10	11,36
Baba ölü anne sağ	44	50
Parçalanmış (Boşanmış) aile	17	19,32
Ekonomik yokluk	2	2,26
T o p l a m	88	100

(1991 Ocak ayı kayıtlarına göre)

Tablo-1'e bakıldığında araştırmanın evreni oluşturan gençlerin % 50'sinin babalarının ölü, annelerinin sağ olduğu, % 19.32'sinin parçalanmış ailelerden geldiği, % 11.36'sının annelerinin ölü, babalarının sağ olduğu anlaşılmaktadır. Anne ve babası belli olmayan ile babası belli olmayan ve ekonomik yetersizlik nedeniyle gelenlerin yüzdelerinin düşük olduğu görülmektedir .

Evrenin tümüne Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan gençlere ait kişisel bilgiler, gençlerin kuruma geliş nedenleri ve yaşları yurttaki kayıtlardan alınmıştır.

Envanterlerden alınan puanlar ve bu bilgiler ışığında gençlerin de gönüllülükleri göz önünde bulundurularak 13'er kişiden oluşan iki deney, 26 kişiden oluşan bir kontrol grubu olmak üzere araştırmanın örneklemini belirlenmiştir.

Deney ve Kontrol Gruplarının Özellikleri

Deney ve kontrol grubunda yer alanların durumluk kaygı puanları 21-70, sürekli kaygı puanları ise 25-71 arasında değişmektedir. Gençlerin gruplara dağılımı bağımsız değişkenler arasında birebir eşleme yöntemi ile yapılmış ve böylece gruplararası dengeleşim sağlanmaya çalışılmıştır.

Kaygı düzeyleri yönünden deney ve kontrol grupları arasında bir farkın olup olmadığı, durumluk ve sürekli kaygı puanlarına göre ayrı ayrı t-testi ile kontrol edilmiş, deney ve kontrol grupları arasında deneyin başlangıcında durumluk kaygı puanları arasındaki farkın .01 düzeyinde önemsiz olduğu saptanmıştır.

Ayrıca, deney ve kontrol grupları sürekli kaygı öntest puan ortalamaları arasındaki farkın .01 düzeyinde önemsiz olduğu anlaşılmıştır.

Bu bulgulara göre, deney ve kontrol gruplarının kaygı düzeyleri bakımından denk gruplar olduğu kabul edilebilir.

Bilgi Toplama Araçları

Bu araştırmada yetiştirme yurdunda kalan gençlerin (14-18 yaş) kaygı düzeylerini ölçmek amacıyla, Spielber ve arkaraşarınca geliştirilen Le Compte ve Öner'in (1976) Türkçeye çevirdikleri, Öner'in (1977) Türk toplumunda geçerlik ve güvenilirliğini saptadı «Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri (DSKE)» kullanılmıştır.

Durumluk Kaygı Ölçeği : Bireyin belirli bir anda ve belirli koşullarda kendini nasıl hissettiğini öz-değerlendirme tekniğiyle cevaplandırmasına

dayalı yirmi maddeli bir ölçektir. Kendini değerlendirme ölçeği şeklinde bu testi alan birey her maddede ifade edilen duygu ve davranışa ne ölçüde sahip olduklarını, (1) hiç, (2) biraz, (3) çok, (4) tamamiyle seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtmektedir. Bunu yaparken bireylerin o anda kendilerini nasıl hissettiklerini ve içinde buldukları duruma ilişkin duygularını göz önünde bulundurmaları istenir.

Ölçek doğrudan ve tersine dönmüş ifadelerden oluşmuştur. Bu ölçekte on tane tersine dönmüş ifade vardır. Bunlar : 1,2,5,10,11,15,16,19,20'inci maddelerdir :

Sürekli Kaygı Ölçeği : Bireyin objektif ölçütlere göre nötr olduğu durumları kendisi için tehlikeli ve varlığını tehdit edici olarak algılaması sonucu oluşan memnuniyetsizlik ve mutsuzluk duygusunu ölçen yirmi maddelik bir ölçektir.

Bu envanteri alan birey, sürekli olan kaygılarını kısaca kaygıya yatkınlığını (1) hemen hiç bir zaman, (2) bazen, (3) çok zaman ve (4) hemen her zaman seçeneklerinden birini işaretleyerek sürekli kaygısını puanla dönüştürmektedir.

Sürekli kaygı ölçeği ve düz ve tersine dönmüş ifade yer almaktadır. Tersine dönmüş ifadeler yedi tanedir. Bunlar; 21, 26, 27, 30, 33, 36, 39'uncu maddelerdir.

BULGULAR

«Grupla Psikolojik Danışma Yetiştirme Yurdunda Kalan Gençlerin Kaygı Düzeyini Azaltacaktır.»

Bu denenceye göre, yetiştirme yurdunda kalan gençlerin durumluk-sürekli kaygı düzeyine grupla psikolojik danışmanın etkisini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla oluşturulan deney grubu ile haftada iki saat olmak üzere on iki hafta grupla psikolojik danışma yapılmıştır. Çalışmanın sonunda deney ve kontrol grubuna Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri son test olarak tekrar uygulanmış ve kaygı türlerine göre grupların kaygı puanları ve puanlarının ortalamaları alınmıştır. Kendi içinde değerlendirilmiştir.

«Grupla psikolojik danışma yetiştirme yurdunda kalan gençlerin durumluk kaygı düzeyini azaltacaktır.»

Bu denenceyi incelemek amacıyla deney ve kontrol gruplarına uygulanılan durumluk kaygı son test puan ortalamalarına ait sayısal bilgiler Tablo 2'de verilmiştir.

TABLO 2

Deney ve Kontrol Gruplarının Durumluk Kaygı
Sontest Puanlarına Ait Sayısal Bilgiler ve t-Değeri

Gruplar	n	x	s
Deney	26	39,96	11,50
Kontrol	26	48,92	12,92

$S_D=50$ Önemli $p<.01$

Tablo-2'ye bakıldığında kontrol grubu kaygı düzeyi puan ortalaması 48,92 iken deney grubunun ise 39,96'dır.

Deney ve kontrol gruplarının durumluk kaygı puan ortalamaları arasındaki bu farkın önemli olup olmadığını test etmek amacıyla t-testi uygulanmıştır.

Tablo-2'deki verilere göre, grupların durumluk kaygı puan ortalamaları arasındaki fark, deney grubu lehine kaygının azalması yönünde anlamlı bulunmuştur ($p<.01$). Deney gruplarının grupla psikolojik danışma'nın etkisiyle kendi içinde bir değişme olup olmadığını görmek için deney gruplarının durumluk kaygı öntest ve sontest puanları karşılaştırılmış ve bunlara ilişkin sayısal bilgiler ve t-değeri tablo 3'de verilmiştir.

TABLO 3

Deney Grubu Durumluk Kaygı Öntest, Sontest
Puanlarına İlişkin Sayısal Bilgiler ve t-Değeri

Gruplar	n	x	s
Öntest	26	48,34	14,87
Sontest	26	39,96	11,50

$S_D=50$ $p<.05$ önemli

Tablo 3'e göre grupla psikolojik danışma'nın deneklerin durumluk kaygılarını azaltmada etkili olduğu görülmektedir.

«Grupla psikolojik danışma yetiştirme yurdunda kalan gençlerin sürekli kaygı düzeyini azaltacaktır.»

Bu denenceyi incelemek amacıyla deney ve kontrol gruplarına uygulanan sürekli kaygı sontest puanları ait ortalamalarına ilişkin sayısal bilgiler Tablo-4'de verilmiştir.

TABLO 4

Deney ve Kontrol Gruplarının Sürekli Kaygı Sontest Puanlarına İlişkin Sayısal Bilgiler ve t-Değeri

Gruplar	n	x	s
Deney	26	37.30	11.93
Kontrol	26	46.38	14.40

SD=50 $p < .01$ önemli

Tablo-4'e göre, deney grubu sürekli kaygı puan ortalaması 37,30 iken kontrol grubunun 4,38'dir. Deney ve kontrol grubu sürekli kaygı puan ortalamaları arasında farkın önemli olup olmadığını test etmek amacıyla t-testi uygulanmıştır.

Uygulama sonunda grupların sürekli kaygı puan ortalamaları arasındaki fark deney grubu lehine kaygının azalması yönünde anlamlı bulunmuştur ($p < 0.1$). Yani, grupla psikolojik danışmanın deneklerin sürekli kaygılarını azaltmakta etkili olduğu anlaşılmıştır.

Deney gruplarının grupla psikolojik danışma'nın etkisiyle kendi içinde bir değişme olup olmadığını görmek için deney gruplarının sürekli kaygı öntest ve sontest puanları karşılaştırılmış ve buna ilişkin sayısal bilgiler Tablo-5'de verilmiştir.

TABLO 5

Deney Grubu Sürekli Kaygı Öntest, Sontest Puanlarına İlişkin Sayısal Bilgiler ve t-Değeri

Gruplar	n	x	s
Öntest	26	51.00	13.03
Sontest	26	37.30	11.93

SD=50 $p < .01$ önemli

Tablo-5'e göre grupla psikolojik danışmanın deneklerin sürekli kaygılarını azaltmada etkili olduğu anlaşılmaktadır ($p < .01$).

TARTIŞMA VE YORUM

Araştırmada, grupla psikolojik danışma'nın gençlerin kaygı düzeylerini azaltacağı düşünülmüş ve gençlerin kaygı düzeyleri DSKE'nin alt ölçekle-

rine göre durumluk ve sürekli kaygı olmak üzere iki grupta ele alınmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular belirtilen bu denenceyi destekler nitelikte bulunmuştur.

Durumluk kaygı, bireyin durumu, kendisi için tehdit edici olarak algılandığında yükselirken görece olarak az tehlikeli ya da tehlikesiz olarak algılandığında düşmektedir. Yani, kaygı genel anlamda stres koşulları ile doğru orantılı olarak azalmakta ya da çoğalmaktadır.

Stres koşullarının yoğun olduğu yetiştirme yurtlarında da durumluk kaygı düzeyi genel anlamda yüksek olması beklenmektedir. Yurdun dışında bulunanların bu gençlere bakışlarının, birbirleriyle ve görevli personelle olan ilişkilerinin, işyeri, okul ve yurt ortamının gençlerce algılanması biçimi durumluk kaygılarının başta gelen nedenleri olarak sayılabilir. Ayrıca, içinde buldukları gelişim evresinin de gençlerin kaygıları üzerindeki etkileri unutulmamalıdır.

Aydın ve Tan, yetiştirme yurdunda bulunan çocuklar üzerinde yaptığı araştırmada anne-babanın bilinmemesi, ölümü, ayrılması, ekonomik yetersizlik gibi faktörlerinin çocuklarda normal dışı davranışlara neden olmasının yanında anksiyete, içe çekilme, sürekli unutma, karamsal olma, sürekli korkulu ve sıkıntılı olma gibi yoğun problemlere de neden olduğu saptanmıştır (1988; ss. 15-19). İçmeli'de, 12 ve daha yaşlı olan korunmaya muhtaç çocuklar üzerinde yaptığı araştırmada bu çocukların huzursuz ve üzgün bir yapı gösterdikleri (1988 s. 213). Fındıkçı ve arkadaşları ise, bu gençlerin % 40'ının çaresizlik duyguları içinde olduklarını belirtmişlerdir (1988 s. 139).

Omizo, boşanmış aile çocuklarının uyum düzeylerinin düşük olduğunu (1988; s. 4), Biller de, boşanmanın özellikle ilk çocuğu daha çok sarstığını belirtmiştir (Aktaran, Erkan, 1986; s. 152).

Piper (1977) Gökçakan (1984), Şerifi (1985) Güleç (1985) ve Ören (1989) araştırmalarında grupla psikolojik danışma'nın bireyin kaygılarını azalttığı sonucuna ulaşmışlardır.

Bu araştırmalardan yetiştirme yurdunda bulunan gençlerin kaygılarının yoğun olduğu, kuruma geliş nedenleri kurumun işleyişi ile çevrenin algılanma biçimi bu gençlerin kaygılarının başlıca nedenleri olduğu anlaşılmaktadır.

Kaygılarının azalmasında etkili olabileceği düşüncesiyle deney grubuna giren gençlerle oniki oturumluk grupla danışma süreci yaşanmış ve bu sürecin sonunda, gençlerin gerek durumluk gerekse sürekli kaygılarında önemli bir ölçüde azalma olduğu gözlenmiştir.

YARGI ve ÖNERİLER

Araştırma bulgularına göre, grupla psikolojik danışma'nın yetiştirme yurdunda bulunan gençlerin durumluk ve sürekli kaygılarını azaltmada etkili olduğu anlaşılmıştır.

Yetiştirme yurdunda bulunan gençlerin, olay ve olguları gerçekçi bir açıdan görebilmeleri, kaygı ve korkularını yenmiş, kendilerini olduğu gibi algılayabilmeleri kısacası sağlıklı ve dengeli bir kişiliğe sahip, bireyler olabilmeleri için grupla psikolojik danışma'nın etkili bir yardım tekniği olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu vargıya dayalı olarak yetiştirme yurdunda kalan gençlerin kaygılarını gidermek, benlik tasarımlarını ve uyum düzeylerini yükseltmek gibi sonuçlara varılmasında etkili olabileceği umulan bazı önlemler önerilmiştir.

1. Yetiştirme yurtlarında bulunan gençlerin gelişim ve gerçekleştirmelerine katkıda bulunmak amacıyla psikolojik hizmetler yaygınlaştırılmalı ve bu kurumlarda yeterli sayıda psikolojik danışman istihdam edilmelidir.
2. Yetiştirme yurtlarında kalan gençlerin gelecek korku ve kaygılarını yenebilmesi için yeterli güvenceler verilmelidir. Meslek okullarında bu gençler için özel kontenjanlar ayrılmalı ve gençleri bu okullara yönlendirici rehberliğe yeterince önem verilmelidir.
3. Korunmaya muhtaç çocukların yuva ve yetiştirme yurtlarına alınması son çare olarak düşünülmeli, koruyucu aile uygulamalarını yaygınlaştırıcı çalışmalara yer verilmelidir.
4. Yetiştirme yurduna geliş nedenleri arasında ilk sıralarda yer alan boşanma olayında kaynağına incek ve gençlerin daha bilinçli evlilik yapmalarına yardımcı olacak eğitsel çalışmalara ve aile danışmanlığına önem verilmelidir.
5. Bu kurumlarda görev alacak olan, bütün personelin seçimine ve eğitimine özen gösterilmelidir.
6. Yetiştirme yurtlarının şartlarının iyileştirilmesi ve bu kurumlarda eğitsel çalışmalara daha çok yer verilmesinin gençlerin duygusal ve sosyal gelişimine katkılarının yanında kendilerini gerçekçi olarak algılanmalarına da yararı olabilir.
7. Yetiştirme yurdunda bulunan gençlere verilecek psikolojik yardımlarla ilgili olarak yapılacak araştırmalar bu konuya daha fazla açıklık getirme yönünden önem taşıyacaktır. Bu nedenle yeni araştırmalarda şu konuların incelenmesi yararlı olabilir.
  - a) Bu araştırmada grupla psikolojik danışmanın yetiştirme yurdunda bulunan gençlerin kaygı düzeylerine etkisi incelenmiştir. Bu kurumlardaki gençlerin kendini gerçekleştirme ve kişisel tercih

gibi diğer psikolojik özelliklerine bireysel ve grupla psikolojik danışma'nın etkilerinin araştırılması ve psikolojik hizmetlerin yararlarını ayrıntılı olarak ortaya koyabilir.

- b) Bu araştırma sadece erkek yetiştirme yurdunda yapılmıştır. Başka yurtlarda ve iki cinsten olan gruplar üzerinde de yapılması sonuçların genellenmesinde güvenilirliği artırabilir.
- c) Grupla psikolojik danışma bu kurumlarda bulunan çocukların özel problem alanlarına göre yapılarak uygulanması ile yararlı sonuçlar elde edilebilir.
- d) Yetiştirme yurtlarında bulunan gençlerle görevli bulunan personelin birlikte oluşturacağı gruplarda psikolojik danışma uygulamalarının gençlerin gelişim ve gerçekleştirmesine etkisinin araştırılması yararlı olabilir.

Bu kurumlarda cinsiyet, yaş ve kuruma geliş nedenleri gibi başka değişkenlere göre oluşturulacak gruplar üzerinde psikolojik danışma sürecinin etkileri araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- AKYÜZ, E. Medeni Kanun ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu Açısından Korunmaya Muhtaç Çocuk, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Ankara; Ankara Üniversitesi 20, 1-2, 1987.
- AYDIN, C. ve TAN, M. Erkek Yetiştirme Yurdu Çocuklarında Davranış Sorunları, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, İzmir; Ege Üniversitesi, 4:1, 1988.
- BALLAR, S. Türk Hukukunda Sosyal Hükümet ve Çocuklar, İstanbul; Biimsel Yayıncılık, 1988.
- BAŞ, M. Grupla Psikolojik Danışmanın Bireylerin Kaygı ve Uyum Düzeyleri Üzerindeki Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara; Hacettepe Üniversitesi 1984.
- ERKAN, G. Boşanmanın Çocukların Benlik Tasarımı Düzeyine Etkisi, Ankara; Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1986.
- FINDIKÇI, İ., ERGİN, A., HECEBİL, S., METİNER, F. Yetiştirme Yurtları Gençleri Üzerinde Bir Ön Tarama, XXIV. Ulusa Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, Ankara; Gülhane Askeri Tıp Fakültesi 19-23 Eylül 1988.

- GÖKÇAKAN, Z. Bireysel ve Grupla Psikolojik Danışmanın Uzun Süreli Hemidiyaliz Tedavisinin Hastalarda Yol Açtığı Ruhsal Bozuklukları Azaltmadaki Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara; Hacettepe Üniversitesi, 1984.
- GÜLEÇ, N. Psikolojik Danışmanın Ameliyat Öncesi Durumluk Kaygı Düzeyine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara; Hacettepe Üniversitesi, 1985.
- İÇMELİ, E. Korunmaya Muhtaç Çocukların Ergenlik Döneminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Yolları, Sosyal Hizmet ve Çocuk Esirgeme Kurumu Dergisi, Ankara; Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, 1.1.1989.
- JERSİLD, A. Çocuk Psikolojisi Çev. Gülseren Günçe Ankara; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, 1979.
- KUZGUN, Y. Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Ankara; ÖSYM Eğitim Yayınları: 9, 1988.
- NAAR, R. Grup Psikoterapilerine İlk Adım, Çev.: Nerin Hisli, İzmir; Erdem Kitabevi, 1987.
- OMIZO, M.M. The Effects of Participation in group Counseling Sessions on self-Esteem and locus of Control among Adolescents from Divarced Families, Dissertation Abstracts International, V. 36 nl p. 54-60, 1988.
- ÖNER, N. Durumluluk ve Sürekli Kaygı Envanterinin Türk Toplumunda Gençliği, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, Ankara; Hacettepe Üniversitesi, 1971.
- ÖNER, N. ve LE COMPTE, A. Durumluluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı, İstanbul; Boğaziçi Üniversitesi Yayınları No. 7, 1989.
- ÖZGÜVEN, E. Grupla Psikolojik Danışma Süreci, Psikoloji Dergisi, Ankara; Psikologlar Derneği Yayını, 7, 1979.
- FIFER, W. Pretraining for Group Psychotherapy, Arch. Gen. Pschiatry Dissertation Abstract, 3/A, 1977.
- SHERTZER, B. STONE, S.C. Fundamentals of Counseling, 2. Ed. Boston; Houghton Mifflin Company, 1974.
- ŞERİFİ, D. Grupla Psikolojik Danışmanın Lise Öğrencilerinin Problemleri ve Benlik Tasarımlarına Olan Etkisi, Ankara; Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1985.